

III.

RADA EVROPY

Strasbourg, 17. listopadu 2009

CPT (2009) 73

**ZPRÁVA PRO VLÁDU ČESKÉ REPUBLIKY
O NÁVŠTĚVĚ ČESKÉ REPUBLIKY,
KTEROU VYKONAL EVROPSKÝ VÝBOR
PRO ZABRÁNĚNÍ MUČENÍ A NELIDSKÉMU
ČI PONIŽUJÍCÍMU ZACHÁZENÍ NEBO TRESTÁNÍ
(CPT)**

ve dnech 21. až 23. ŘÍJNA 2009

Schválena 5. listopadu 2009

OBSAH

Kopie průvodního dopisu se zprávou CPT.....	3
I. ÚVOD.....	4
II. SKUTEČNOSTI ZJIŠTĚNÉ BĚHEM NÁVŠTĚVY A DOPORUČENÁ OPATŘENÍ....	5
A. Přístup k lékařské dokumentaci.....	5
B. Ukončení aplikace chirurgické kastrace v kontextu léčení pachatelů sexuálních trestných činů.....	7

Kopie průvodního dopisu se zprávou CPT

paní Simona Hrstková
Sekretariát Rady vlády ČR pro lidská práva
Úřad vlády České republiky
nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1

Strasbourg, 17. listopadu 2009

Vážená paní Hrstková,

s odvoláním na článek 10 odst. 1 Evropské úmluvy o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání zasílám v příloze zprávu pro vládu České republiky vypracovanou Evropským výborem pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) po návštěvě České republiky uskutečněné ve dnech 21. až 23. října 2009. CPT přijal tuto zprávu na svém 70. zasedání, které se konalo ve dnech 2. až 5. listopadu 2009.

Pokud máte jakékoliv dotazy týkající se zprávy CPT nebo dalšího postupu, jsem Vám plně k dispozici.

S pozdravem

Mauro Palma
Předseda Evropského výboru
pro zabránění mučení a nelidskému
či ponižujícímu zacházení nebo trestání

I. ÚVOD

1. V souladu s článkem 10 odst. 1 Evropské úmluvy o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (dále jen "Úmluva") vykonala delegace CPT ve dnech 21. až 23. října 2009 návštěvu České republiky. S ohledem na okolnosti považoval Výbor návštěvu za potřebnou (viz článek 7 odst. 1 Úmluvy).

2. Návštěvu vykonali Aleš BUTALA (vedoucí delegace) a Pétur HAUKSSON (druhý vice-prezident CPT). Dalším účastníkem byl Marco LEIDEKKER ze sekretariátu CPT, za asistence Tomáše OPOČENSKÉHO a Heleny REJHOLCOVÉ (tlumočníci).

3. Během návštěvy se delegace CPT zabývala některými záležitostmi, které byly uvedeny ve zprávě Výboru o ad hoc návštěvě uskutečněné v roce 2008, které nebyly v odpovědi českých orgánů na tuto zprávu adekvátně vyřízeny. Výbor především vyslovil vážné pochybnosti týkající se odpovědí poskytnutých ohledně :

- i) zpřístupnění lékařské dokumentace členům delegace CPT; a
- ii) ukončení používání chirurgické kastrace v kontextu léčení pachatelů sexuálních trestných činů.

Delegace CPT se s pomocí diskuzí na vysoké úrovni s vládními ministry a úředníky snažila tyto dvě záležitosti vyřešit v duchu vzájemné spolupráce ve smyslu článku 3 Úmluvy.

Delegace CPT vykonala návštěvu vězeňské nemocnice Pankrác, která však musela být ještě před ukončením přerušena (viz odstavec 6).

4. Delegace se setkala s Danou JURÁSKOVOU, ministryní zdravotnictví, Michaelem KOCÁBEM, ministrem vlády ČR pro lidská práva, Pavlem STAŇKEM, náměstkem ministryně spravedlnosti a Janem LITOMISKÝM, zmocněncem vlády pro lidská práva, jakož i s vyššími úředníky z Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva zdravotnictví a Vězeňské služby České republiky.

5. Hlavní základ spolupráce s Českou republikou je i nadále narušován omezeními ze strany Ministerstva zdravotnictví ohledně přístupu delegací CPT k lékařské dokumentaci.

Výbor by však nicméně chtěl zdůraznit, že jeho delegaci se dostalo vynikající spolupráce s ministrem pro lidská práva a jeho pracovníky, jakož i s funkcionáři Ministerstva zahraničních věcí, kteří se všichni velmi snažili o to, aby byly vytvořeny nezbytné podmínky, za kterých by mohla delegace CPT úspěšně uskutečnit svou návštěvu České republiky. Delegace by především ráda poděkovala styčnému důstojníkovi CPT, pí Simoně HRSTKOVÉ, za pomoc poskytnutou před návštěvou a během ní.

II. SKUTEČNOSTI ZJIŠTĚNÉ BĚHEM NÁVŠTĚVY A DOPORUČENÁ OPATŘENÍ

A. Přístup k lékařské dokumentaci

6. Jak již bylo zmíněno, delegace CPT vykonala návštěvu vězeňské nemocnice Pankrác. Delegace však musela svou návštěvu ještě před ukončením přerušit.

Delegace zjistila, že všem ředitelům věznic České republiky byl zaslán metodický pokyn podepsaný dne 20. října 2009 generálním ředitelem Vězeňské služby a uvádějící na základě Ministerstvem zdravotnictví chápaného výkladu článku 8 odst. 2 písm. d) Úmluvy, že členové delegace CPT mají přístup k lékařským údajům vězně pouze po získání předchozího písemného souhlasu konkrétního vězně. Delegace nebyla předem o tomto pokynu informována, což představuje podstatný nesoulad s původně zastávaným přístupem v zařízeních podléhajících pravomoci Ministerstva spravedlnosti.

Delegace zjistila, že údaje nelékařského charakteru, jako je použití bezpečnostních opatření uložených ředitelem věznice (například umístění do izolační místnosti), stejně tak jako použití omezujících opatření (chemických i mechanických), zaznamenává nemocnice pouze do lékařské dokumentace. Následkem toho nebyly ani tyto informace delegaci CPT zpřístupněny. Konzultace s náměstkem ministryně spravedlnosti a zástupcem ředitele Vězeňské služby ČR tento problém nevyřešily, neboť žádný z těchto funkcionářů zjevně nebyl kompetentní k tomu, aby zvrátil zmíněné stanovisko ministryně zdravotnictví o přístupu CPT k lékařským záznamům ve vězeňské nemocnici.

Ve zprávě o návštěvě CPT z roku 2008 uvedl Výbor některé z důvodů, proč je pro plnění úkolů Výboru nezbytné mít k dispozici přístup ke zdravotnické dokumentaci¹. Je nutné zmínit, že tyto překážky v souvislosti s návštěvou vězeňské nemocnice Pankrác zabránily delegaci prozkoumat a zjistit, mimo jiné, tvrzení o zlém zacházení s vězněm ze strany příslušníků Policie České republiky, které Výbor obdržel před návštěvou².

S ohledem na shora uvedené skutečnosti se delegace rozhodla návštěvu přerušit.

7. Podle Ministerstva zdravotnictví nemohou členové delegace CPT získat přístup k citlivým lékařským údajům bez předchozího souhlasu osoby zbavené svobody, pokud je tato osoba v takovém fyzickém a duševním stavu, že je schopna takového rozhodnutí učinit. CPT má za to, že stanovisko Ministerstva zdravotnictví je z právního hlediska neopodstatněné a navíc je založeno na chybném výkladu článku 8 odst. 2 písm. d) Úmluvy. Stanovisko Výboru bylo českým orgánům několikrát jasně oznámeno.

---

¹ Viz CPT/Inf (2009) 8; odstavec 7: “Zdravotnická dokumentace může být například poučná pro srovnání s jinde získanými informacemi (např. prostřednictvím přímých lékařských pozorování nebo z vyprávění konkrétního vězně nebo jiné osoby) v různých oblastech – výskyt fyzického špatného zacházení v konkrétním případě, psychologické působení režimu na daného vězně atd. Obecně zkoumání zdravotnické dokumentace umožňuje delegaci důkladně posoudit organizaci zdravotní péče v konkrétním zařízení omezujícím svobodu osob (včetně mj. psychiatrických léčeben).”

² Podrobná tvrzení byla vznesena v dopise doručeném Sekretariátu CPT před návštěvou.

Jak jasně ukazuje návštěva vězeňské nemocnice Pankrác, překážky vůči přístupu k lékařské dokumentaci brání CPT v tom, aby mohl v České republice účinně vykonávat svůj mandát založený Úmluvou.

8. CPT bere nicméně na vědomí iniciativu české vlády, kterou delegaci oznámila ministryně zdravotnictví dne 23. října 2009 a která spočívá v příslibu k novelizaci § 67b, odst. 10 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.³ Novelizací tohoto zákona se připojí CPT (a Podvýbor OSN pro prevenci mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání Výboru OSN proti mučení (SPT)) k seznamu orgánů oprávněných k nahlížení do zdravotnické dokumentace pacientů bez jejich předchozího souhlasu. **CPT by uvítal, kdyby byl do jednoho měsíce informován o předpokládaném časovém rámci přijetí a nabytí účinnosti takovéto novely.**

---

³ Dopisem ze dne 27. října 2009 adresovaném zmocněnci vlády pro lidská práva a postoupeném CPT přislíbila ministryně zdravotnictví, že její ministerstvo připraví návrh zákona novelizující zákon o péči o zdraví lidu způsobem uvedeným v odstavci 8.

B. Ukončení používání chirurgické kastrace v kontextu léčení pachatelů sexuálních trestných činů

9. Co se týče používání testikulární pulpektomie (“chirurgické kastrace”) v kontextu léčení pachatelů sexuálních trestných činů, byla delegace CPT informována, že české orgány nemají v úmyslu přestat tento způsob léčby používat. Naopak, z údajů poskytnutých Ministerstvem zdravotnictví vyplývá, že v letech 2008 a 2009 podstoupilo nejméně šest pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů chirurgickou kastraci během doby, kdy byli zbaveni osobní svobody. Kromě toho nebylo vynaloženo žádné úsilí směřující k prozkoumání podmínek, za kterých by mohla být testikulární pulpektomie nahrazena jinou, méně invazivní metodou, jakou je například podávání antiandrogenů.

Neochota českých orgánů uvažovat o nahrazení testikulární pulpektomie jinou formou zásahu je znepokojující a zneklidňující. Fundamentálním principem medicíny je zásada, že v případě provádění lékařského zásahu na člověku musí být vždy zvolena ta nejméně invazivní varianta. V tomto smyslu nelze význam tělesné integrity, který je garantován článkem 2, 3 a 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, dostatečně docenit. Stanovisko českých orgánů ignoruje rozdílnost názorů praktikujících sexuologů v České republice ohledně vhodnosti chirurgické kastrace⁴. Kromě toho, že ačkoliv jsou české orgány i nadále přesvědčeny o tom, že chirurgická kastrace je nejvhodnějším způsobem pro snížení míry recidivy pachatelů sexuálních trestných činů, nebyla vypracována žádná důkladná vědecká studie, která by přesně stanovila míru recidivy mezi chirurgicky kastrovanými pachateli sexuálních trestných činů v České republice navzdory skutečnosti, že tento zásah se provádí již celá desetiletí.

Za pozornost stojí rovněž skutečnost, že v současné době není chirurgická kastrace upravena v žádném zákonném předpise či odborném pokynu kromě § 27a zákona o péči o zdraví lidu z roku 1966⁵. Ve své odpovědi na zprávu CPT o ad hoc návštěvě v roce 2008 oznámily české orgány, že návrh zákona o specifických zdravotních službách bude obsahovat ustanovení upravující procedurální záruky týkající se použití chirurgické kastrace u osob omezených na svobodě (nacházejících se ve vězení, ochranném léčení či v zabezpečovací detenci) s tím, že poté, co tento návrh zákona vstoupí v platnost, bude k takovému zásahu nutný souhlas soudu⁶. V březnu 2009 byl však tento návrh zákona stažen z projednávání v Poslanecké sněmovně.

10. CPT znovu opakuje své stanovisko, že chirurgická kastrace pachatelů sexuálních trestných činů, kteří jsou omezeni na své svobodě, se rovná ponižujícímu zacházení. Za účelem usnadnění a urychlení vyslovení zákazu v provádění chirurgických kastrací by měly české orgány prozkoumat způsob a podmínky, včetně podmínek právního charakteru, za kterých by mohla být testikulární pulpektomie nahrazena jinou formou léčby sexuálních delikventů. V mezidobí by měly české orgány zavést moratorium na používání chirurgické kastrace v kontextu léčby pachatelů sexuálních trestných činů.

⁴ Viz *Proč se v Česku kastruje? Je to levnější*, v Aktuálně.cz, 21. května 2009.

⁵ CPT je informován o tom, že Česká sexuologická společnost ve spolupráci s úředníky Ministerstva zdravotnictví vypracovala návrh ‘metodického pokynu’, který v současnosti čeká na schválení ministryní zdravotnictví.

⁶ Viz CPT/Inf (2009) 9 ; pod “Léčba sexuálních delikventů”.

S ohledem na shora uvedené CPT opětovně vyzývá české orgány, aby s okamžitou platností ukončily praxi používání chirurgických kastrací v kontextu léčby sexuálních delikventů. Do doby vyslovení jejího zákazu se má bez prodlení zavést moratorium na její používání. Výbor požaduje, aby mu české orgány do dvou měsíců předložily zprávu o opatřeních podniknutých k realizaci tohoto doporučení.